

Marlēna Krasovska

Apvienotā bibliotēka: veiksmes iespēja

Resursu dārdzības un bibliotēku ierobežotā finansējuma apstākļos pasaulē arvien populārāks kļūst apvienotās (integrētās) bibliotēkas risinājums. Prognozējamā dolāru, mārciņu vai kronu ietaupījuma dēļ apvienošanās ideju īpaši mīl politiķi, bibliotēku finansētājinstitūcijas un nodokļu maksātāji. Tomēr finansiālo izmaksu ietaupījumam nevajadzētu kļūt par vadmotīvu, plānojot bibliotēku apvienošanu. Partnerības lielākais ieguvums ir sinerģijas efekts teju jebkurā bibliotēku darbības jomā. Taču tas, vai "1+1" būs vairāk nekā divi, atkarīgs no daudziem ietekmējošiem faktoriem, tādēļ bibliotēku apvienošana uzskatāma par iespēju ar ievērojamu potenciālu, ne universālu brīnumlīdzekli panākumiem un veiksmei.

Apvienotā bibliotēka — nākotnes perspektīva?

Šķiet, neviens bibliotēku veids nevar lepoties ar tik bagātīgu sinonīmisku nosaukumu klāstu kā apvienotā bibliotēka. Angļu valodā vien tiek lietoti teju desmit termini: "joint library", "joint-use library", "combined library", "combined-use library", "dual-use library", "cooperative library", "integrated library", "comanaged library" u.c. Tas norāda uz ievērojamām šo bibliotēku variācijām, kas veidojušās tādēļ, ka nozīmīgās bibliotēku atšķirības (lielums, lasītāju skaits un sastāvs, darbinieki, atrašanās vieta, finansējums, pārvalde u.c.) gandrīz katru bibliotēku apvienošanās situāciju padara unikālu un prasa īpaši pielāgotu risinājumu. Tieši tādēļ grūtības rada arī precīzs jēdziena "apvienotā bibliotēka" definējums. Pārsvārā ar to mēdz apzīmēt **vienā ēkā izvietotas divas vai vairākas juridiski un finansiāli neatkarīgas bibliotēkas, kas, profesionāli sadarbojoties, koordinējot un apvienojot informatīvos un personāla resursus, vienoti apkalpo dažādas lasītāju grupas**. Atsevišķos gadījumos sastopami minimālas integrācijas modeļi, piemēram, bibliotēkas izvietotas vienā ēkā, bet darbojas neatkarīgi viena no otras, un pilnīga integrācija.

Apvienotās bibliotēkas raksturīgas Ziemeļvalstīm, Austrālijai, Jaunzēlandei, darbojas arī Lielbritānijā, ASV, Kanādā, Portugālē un citviet. Piemēram, Austrālijā, pa-

teicoties valsts topogrāfijai, 2007.gadā bija 120 apvienotās bibliotēkas (5), Jaunzēlandē to ir vairāk par 30 (12).

Apvienotas tiek dažādu veidu bibliotēkas, tomēr visvairāk tiek uzsvērti publisko un augstskolu bibliotēku sadarbības pozitīvie guvumi. Iemesli tam ir vairāki, pats galvenais — arvien sarežģītāku un specifiskāku informacionālo vajadzību pieaugums sabiedrībā. Zināšanu sabiedrības un tās materiālā pamata — uz zināšanām balstītas ekonomikas — attīstības kontekstā aktualizējusies mūžizglītības nepieciešamība, pieaugusi augstākās izglītības loma, kas vainagojas ar studentu skaita strauju palielināšanos un iedzīvotāju izglītības līmeņa paaugstināšanos. Arvien vairāk ļaužu izmanto arī dažādas neformālās izglītības iespējas. Nozīme ir arī konceptuāli jauniem priekšstatiem un metodēm augstākās izglītības īstenošanā (piemēram, mācību stratēģiju, kurās uzsvars likts uz patstāvīgu mācīšanos, problēmrisināšanas kompetences, kritiskās domāšanas un jaunrades attīstību, ieviešana), izglītības sistēmas pārstrukturizēšanai (reģionālo augstskolu izveide, tālmācības sistēmu attīstība). Publikās bibliotēkas loma kļūst arvien nozīmīgāka, un arvien mazāk atšķirību samanašs augstskolu un publisko bibliotēku mērķos un uzdevumos. To spilgti raksturo Helsinku pilsētas bibliotēkas direktores Maijas Berndtsones (*Maija Berndtson*) teiktais: "Apmeklētājiem arvien grūtāk un grūtāk kļūst izšķirt robežas starp dažādām bibliotēkām un to veidiem. No tā es secinu, ka cilvēkam valsts bibliotēku sistēma (īpaši, ja tas attiecas uz tādām mazām valstīm kā Somija un Zviedrija) nākotnē būtu jāredz kā viens vienots veselums un bibliotēkas nebūtu jādala kategorijās: ne mācību iestāžu bibliotēkās, ne pilsētas bibliotēkās, ne vēl kādās citās." (2) "Publiskajām un augstskolu bibliotēkām jābeidz skatīties uz grāmatu piegādāšanu dažādām cilvēku grupām no bibliotēku viedokļa un jākoncentrējas uz studentu un iedzīvotāju vajadzībām un vēlmēm. Kļūst aizvien grūtāk izšķirt, kurš mācās priekam un kurš atzīmēm, un bieži šie abi mērķi saplūst vienā." (3) Apvienotās bibliotēkas modelis veicina mūžizglītību un informācijas brīvu pieejamību ikvienam sabiedrības loceklim.

Bibliotēku apvienošanās sekmē informācijas tehnoloģiju attīstība, kas paaugstina resursu kooperācijas un koordinācijas iespējas. Apvienotās bibliotēkas atbalstītājs — Zviedrijas Nacionālā arhīva ģenerāldirektors Tomass Lidmans, bijušais Zviedrijas Nacionālās bibliotēkas direktors — uzsvēris, ka mūsdienās ikviena bibliotēka virzās uz integrētās bibliotēkas pusi, pat ja ne tik daudz telpiskā izpratnē. (10) Arī Latvijā bibliotēku nozare attīstās kā vienota informacionāla sistēma, un tas atvieglo ne tikai bibliotēku sadarbību, bet arī fizisku saplūšanu. Tiesa gan, tehnoloģiju attīstība ir arī diezgan stipra kārts apvienoto bibliotēku skeptiķu rokās, kas apgalvo: mūsdienu informācijas tehnoloģijas ļauj apvienot informāciju par visu bibliotēku resursiem, digitalizācija daļai resursu nodrošina vispārēju piekļuvi, tātad var iztikt bez fiziskas apvienošanās.

Apvienoto bibliotēku attīstības virzienu atbalsta arī akadēmiskā vide. Ja līdz šim tā bijusi visnotaļ norobežojusies un noslēgta, tad tagad arvien vairāk cenšas attīstīt saikni ar sabiedrību, dalīties resursos. Augstskolu bibliotēkas, kam līdz šim noteicošais bija studentu un pasniedzēju izglītības vajadzību apmierināšana un pēt-

niecības procesa atbalsts, ir gatavas stimulējošu un radošu mācību vidi piedāvāt ikvienam.

Nenoliedzami, arī finansējuma nepietiekamība un iespējamība, kooperējot un koordinējot resursus, sasniegt augstāku pakalpojumu kvalitāti, ir biežs iemesls publisko un augstskolu bibliotēku saplūšanai.

Publisko un zinātnisko bibliotēku apvienošanās pār perspektīvu radīt daudzfunkcionālus kultūras un zināšanu centrus, kas kļūst par nenovērtējamu ieguldījumu reģionu attīstībā un izaugsmē. Tādēļ arvien biežāk izskan atzinums, ka nākotnē pilsētu publisko un augstskolu bibliotēku integrēšanās kļūs par ikdienišķu un pierastu parādību.

Veiksmes faktori

Profesionālajā literatūrā nereti tiek atzīmēts, ka tieši apvienotās bibliotēkas modelis ir visvairāk predisponēts dažādām disfunkcijām, pat pilnīgai neveiksmei. (13)

Apvienoto bibliotēku veidotāji atzīst, ka bibliotēkas vieglāk ir apvienot teorijā nekā praksē un ka to izveide kā katrs izaicinājums tradīcijai saistās ar dažādu grūtību pārvarēšanu. (2; 3) Lai arī universālas receptes nav, analizējot sekmīgos piemērus, izkristalizējušies vairāki veiksmes faktori.

Pirmkārt — veicama rūpīga **esošās situācijas, institucionālo atšķirību un mērķu**, ko katrs no partneriem vēlas sasniegt, apvienojot resursus, **izvērtēšana**. Izpētes rezultāti ļaus savlaicīgi izdarīt secinājumus, kas apstiprinās (vai noraidīs) bibliotēku apvienošanās lietderību. (4; 3) Bibliotēkas nevajadzētu apvienot, ja:

- paredzamais lasītāju skaits pārsniegs apvienotās bibliotēkas iespēju robežas;
- telpu kapacitāte vai izvietojums neļauj celtni piemērot dažādu lasītāju grupu apkalpošanai;
- nav pietiekama finansējuma jaunveidojamās bibliotēkas krājuma attīstībai un informācijas infrastruktūrai;
- nav nepieciešamā finansējuma bibliotēku sadarbības ilgtspējai;
- bibliotēka neatrodas viegli pieejamā vietā (svarīgi publiskajai bibliotēkai);
- izteikta sabiedrības pretestība bibliotēku apvienošanai u.c.

Atzīmējams, ka apvienoto bibliotēku organizēšanu sarežģī pastiprinātais cilvēciskais faktors. (1) Tādēļ izvērtējami arī tādi grūti izmērāmi lielumi kā iesaistīto cilvēku emocionālais noskaņojums, personības īpatnības. Veiksmīga bibliotēku sadarbība veidosies tad, ja potenciālie partneri jau sākotnēji viens pret otru izjūt **uzticēšanos**. Neuzticība tendē uz paš aizsardzību vai pat pretdarbību, ne radošu sadarbību.

Apvienotās bibliotēkas ideju pilnībā var sagraut nepiemērots **personāls**. Nepieciešami darbinieki, kas atbalsta apvienošanās ideju, ir elastīgi, atvērti jauniem izaicinājumiem, spējīgi riskēt. Lielu lomu spēlē tādas personības īpašības kā spēja strādāt komandā, labas komunikācijas spējas, diplomātija, tolerance, prasme aizstāvēt savu viedokli un rast kompromisus, saprasties ar visu vecumu cilvēkiem. Sarežģīts apvienoto bibliotēku veidošanas posms ir personāla sapludināšana. (1) Kopdarbību ievērojami var apgrūtināt atšķirības pakalpojumu filozofijā un uzskatos par bibliotēkas mērķiem un uzde-

vumiem, lomu neskaidriība vai to konkurence, tādēļ veicams nopietns izskaidrošanas un saskaņošanas darbs, turklāt ne tikai apvienotās bibliotēkas izveides laikā, bet arī turpmākajos tās darba un attīstības posmos.

Svarīgs ir arī vietējās sabiedrības un augstskolas atbalsts, kas panākams dialogā ar to. Kā apvienošanās idejas nolieguma iemesli visbiežāk minēti: iespējamā šaurība un apmeklētāju burzma jaunajā bibliotēkā, nevēlēšanās mainīt savus bibliotēkas lietošanas paradumus, šaubas par tādas bibliotēkas iespējamību, kas apkalpotu visas paudzes, bažas par finansējuma samazinājumu apvienošanās gadījumā.

Otrkārt, tiek uzsvērts, ka garantēts apvienotās bibliotēkas idejas veiksmīgai īstenošanai ir "skaidriība visās lietās". (1) Nepieciešama oficiāla visu iesaistīto pušu sadarbības līguma izstrāde, kurā definētas bibliotēku finansiālās saistības un atbildība (īpašumtiesības — kam pieder zeme, ēka, mēbeles, aprīkojums; finansējums, kārtējo izmaksu sadalījums u.c.), apvienotās bibliotēkas struktūra, organizācija un vadība, sadarbības virzieni, principi utt.

Treškārt, plānojot bibliotēku apvienošanu, to vadītājiem jāapzinās un jāspēj argumentēti aizstāvēt viedokli, ka apvienotajā bibliotēkā racionālāk tiks izmantoti informacionālie, finanšu un personālrēsu, palielināsies pakalpojumu skaits un uzlabosies to kvalitāte, taču **bibliotēku izdevumi nesamazināsies**, iespējams, finansējums kopumā pat būs jāpalielina. (6) Samazināti bibliotēku budžeti, tās apvienojot, vērtējami kā nopietns drauds apvienotās bibliotēkas pastāvēšanai.

Uzsverams, ka pēc apvienotās bibliotēkas izveides izvēršamas mārketinga komunikācijas, jo lielai sabiedrības daļai ziņa par augstskolas resursu pieejamību būs pārsteigums.

Apvienotajai bibliotēkai — jā!

Lai arī izmaksu ietaupījums necīgs vai tā nav vispār, nodokļu maksātāju naudas izlietojuma optimizācija, bibliotēkas apvienojot, ir vēra ņemama.

Ja bibliotēkām nepieciešamas jaunas celtnes vai kapitāla rekonstrukcija, vienas bibliotēkas ēkas izmaksas būs nesalīdzināmi zemākas, turklāt sasniegtais rezultāts būs vērienīgāks nekā tad, ja līdzekļi būtu jāsadala (turklāt panākt politisku atbalstu divu ēku celtniecībai, visticamāk, nebūtu iespējams).

Finanšu ietaupījums paredzams arī bibliotēkas iekārtu, aprīkojuma un tehnoloģiju iegādē (piemēram, vieni drošības vārti, drošības sistēma, vienots datortīkls un informācijas tehnoloģiju (IT) speciālistu dienests), mazāki ir kārtējie uzturēšanas izdevumi. Panākams optimāls telpu izmantojums (viens garderobe, sanitārās un palīgtelpas, konferenču zāle u.c.) un intensīvs noslogojums (piemēram, studentu grupu darbam paredzētās telpas izmanto arī lasītāju klubi vai nevalstiskās organizācijas sanāksmēm; publiskās bibliotēkas pasākumiem iecerētā zāle noder arī organizējot augstskolas vieslektoru lekcijas). Tiek novērsta darba un resursu dublēšanās. Piemēram, dārgie uzziņu izdevumi iegādājami vienā eksemplārā, zinātniskā bibliotēka var atteikties no populārzinātniska, vispārīga satura izdevumu iegādes, bet publiskā bibliotēka nedublēt nozaru un zi-

Hernesandas Apvienotā bibliotēka Zviedrijā 2000.gada ziemā, kad notika ēkas atklāšana (Kalles Okesona foto)

Ābols — bibliotēkas nodaļas bērniem ar īpašām vajadzībām simbols (Rolanda Tigera foto)

Skats uz bibliotēku no Pilsētas parka (Rolanda Tigera foto)

Bibliotēkas iekšskats

Drammenes Apvienotā bibliotēka Norvēģijā

Drammenes Apvienotajā bibliotēkā Norvēģijā

nātnisko literatūru. Kopīgi abonējamas maksas tiešsaistes datubāzes. Rezultāts — plašākas, dziļākas, specializētākas kolekcijas, kvalitatīvāks un izvērstāks pakalpojumu klāsts. Turklāt, taupot 21.gadsimta lasītāja lielāko vērtību — laiku —, viss ir pieejams vienuviet. Lasītāji novērtē arī tādu darba dublēšanas novēršanas efektu kā pagarināts bibliotēkas darba laiks.

Papildu izdevumus parasti izraisa apmeklējuma un izsnieguma straujais pieaugums, kā arī krājuma intensīvā apgrozība. Tā kā nereti visas lasītāju grupas bibliotēku apmeklē vienā laikā, nepieciešamas lielākas telpas, vairāk datoru.

Lai arī personāla sapludināšana ir sarežģīta, iegūtais rezultāts var būt necerēti veiksmīgs. Pārdomāti sadalot pienākumus, optimāli izmantojamas gan publisko, gan augstskolu bibliotēku darbinieku stiprās puses un īpašās prasmes. Piemēram, izglītības iestādes bibliotekāra zināšanas un prasmes pedagoģijā lieti noder lasītāju informācijpratības apmācībā. Noderīgas ir arī augstskolu bibliotekāru prasmes akadēmiska līmeņa uzziņu sniegšanā, savukārt publisko bibliotēku darbinieki ir talantīgi kultūras pasākumu organizētāji, izcili daiļliteratūras pazinēji utt. Informācijas un pieredzes apmaiņa sekmē ideju attīstību, inovatīvu programmu un jaunu pakalpojumu izveidi.

Apvienotā struktūrā personālam paveras lielākas profesionālās izaugsmes, kā arī darba uzdevumu dažādošanas iespējas. Darbs kļūst grūtāks, sarežģītāks, taču daudzpusīgāks un interesantāks. Apvienotās bibliotēkas bibliotekāram jābūt gatavam palīdzēt studentam literatūras atlasē pētniecības darba izstrādei, datorfobiskam lasītājam — atrast informāciju par viņa hobiju, bērnam — pēdējās Harija Potera grāmatas nosaukumu, vēl kādam — vēsturisku daiļliteratūru. (4) Novērots arī, ka pēc personāla apvienošanas jaunā struktūrā darbinieki izjūt īpašu, aktivizējošu pacēlumu — jauni kolēģi, jaunas iespējas un izaicinājumi iedvesmo, atraisa radošo enerģiju.

Apvienotās bibliotēkas modelis piedāvā bagātu vīdāzādāko sadarbības iespēju klāstu. Publiskās bibliotēkas pieredze pasākumu organizēšanā un augstskolas intelektuālais potenciāls ir stimulējoši faktori kultūras un izglītības programmu izvērsumam apvienotajās publisko un augstskolu bibliotēkās. Bibliotēkas Bērnu nodaļa var būt prakses vieta bērnu literatūras studiju kursos augstskolas studiju programmās. Izdevīgums rodams arī gluži pragmatiskā plāksnē: izglītības iestādes kafējnīca, uzskodu un dzērienu tirdzniecības automāti ir bonuss bibliotēkas lietotājiem, augstskolas apsardze var palīdzēt tikt galā ar problemātiskajiem lasītājiem u.tml.

Apvienotā bibliotēka ir arī nozīmīga komunikāciju un sociālo tikšanos vieta, jo tajā sastopas dažādas sabiedrības grupas, kas citādi nesatiktos.

Vērā ņemams arī tas, ka ne vienmēr apvienotās bibliotēkas veikums mērāms ar izcilības olekti. Reizēm liels sasniegums ir tas, ka bibliotēkas kopā spējušas pārvarēt ne-labvēlīgos apstākļus, kas katrai atsevišķi nebūtu izdevies.

Trūkumi, grūtības

Kā jebkura dabā pastāvoša struktūra arī apvienotā bibliotēka nevar būt absolūti ideāla. Kādi misēkļi to var piemeklēt, kādi trūkumi tai piemīt?

Viens no redzamākajiem ir autonomijas zaudējums, tomēr gandrīz visi atzīst, ka tā ir pieņemama cena par sinerģijas efekta sasniegšanu.

Daži uzskata, ka apvienotās bibliotēkas koordinācijai un vadīšanai nepieciešams daudz lielāks laiks un enerģijas patēriņš nekā parastā bibliotēkā. Arī vienošanas organizācijas kultūras kritēriju definēšana un ieviešana ir sarežģītāka. Kvalitatīvu partnerattiecību pārvaldīšanai nepieciešama augsta darbinieku profesionalitāte un disciplīna.

Izskan sūdzības par to, ka publiskās bibliotēkas lasītāji monopolizē studijām nepieciešamos akadēmiskos materiālus, skolēni kāro iepazīt to, kas nepavisam viņiem nav domāts, pusaudži aizņem datorus, trokšņaini bērni tracinā pensionārus un traucē studijām. Publisko bibliotēku darbiniekiem grūtības sagādā akadēmiska līmeņa uzziņu sniegšana par augstskolas specializēto krājumu, stresa pārpilnā vide. Studenti un pasniedzēji nav apmierināti ar pastāvīgo autostāvvietu trūkumu augstskolas stāvlaukumā. Nereti problēmas rada atalgojuma atšķirības (daudzviet pasaulē izglītības iestāžu bibliotēku speciālisti ir augstāk atalgoti, jo viņu algas pielīdzinātas skolotāju algām). (11) Sekojams līdzī tam, lai viena no apvienotajām struktūrām neuzurpētu varu, piemēram, izglītības iestāde — pamatojot to ar stingrām programmu prasībām. Publiskajai bibliotēkai savukārt jāievēro pietāte pret studiju procesu — pasākumi un programmas plānojamas, ievērojot akadēmisko kalendāru. Piemēram, studentu sesiju laiks nebūs īstā reize, kad uz tikšanos ar bērniem bibliotēkā uzaiņināt vietējo policistu ar svilpi.

Apvienotās bibliotēkas Latvijā

Latvijā ir apvienotas vairākas publiskās un skolu bibliotēkas, taču publiskās un zinātniskās bibliotēkas apvienotais modelis īstenots tikai divās — Valmieras integrētajā bibliotēkā (VIB) un Ventspils bibliotēkā (VB). Abu izveides galvenais iemesls bija reģionālās augstskolas nodibināšana pilsētā.

Gan juridiskais un administratīvais risinājums, gan darba organizācija abās bibliotēkās ir atšķirīga. VB uzskatāma par visai netradicionālu apvienotās bibliotēkas piemēru, tādēļ izskanējuši pat viedokļi, ka par "īstu" apvienoto bibliotēku to atzīt nevar. Tomēr, kā jau teikts, apvienotās bibliotēkas etalona nav — pats galvenais ir elastīgi piemēroties konkrētajai situācijai. Ventspilī tas izdarīts veiksmīgi.

Ventspils Augstskolas (VeA) bibliotēka jau sākotnēji tika veidota kā viena no VB piecām struktūrvienībām, balstoties uz VB un VeA 2003.gada līgumu par VeA bibliotēkas krājuma veidošanu, sadarbību abu iestāžu materiāli tehniskās un informatīvās bāzes, kā arī finanšu līdzekļu racionālā izmantošanā. VeA bibliotēka, tāpat kā pārējās filiāles, darbojas atsevišķā ēkā (Ventspils Augstskolas telpās), taču administratīvi ir pakļauta VB direktoram. Bibliotēka apkalpo visus interesentus bez ierobežojumiem, taču galvenokārt to izmanto VeA studenti un mācībspēki. Lai veicinātu arī pārējo pilsētas iedzīvotāju interesi par VeA bibliotēku, par pašvaldības līdzekļiem tiek veidota un uzturēta jaunākās daiļliteratūras un periodisko izdevumu kolekcija. Lasītāju ērtībai darbdienās bibliotēka ir atvērta no 8.00 līdz 22.00, sestdienās — no 9.00 līdz 15.00.

Krājumu VeA bibliotekāri komplektē paši, sadarbojoties ar pasniedzējiem, taču izdevumu bibliotēkā apstrāde un katalogizēšana tiek veikta centralizēti VB Galvenajā bibliotēkā. Arī VB Galvenās bibliotēkas Automatizācijas nodaļa un Informācijas un bibliogrāfijas nodaļa apkalpo visas filiāles, VB Galvenā bibliotēka nodrošina arī visu filiāļu darba metodisko vadību. Tā kā VB saņem pašvaldības, bet VeA — valsts finansējumu, izveidots īpašs finansējuma sadalījuma modelis: 90% VeA bibliotēkas krājuma iegādājas par valsts budžeta līdzekļiem, bet 10% (daiļliteratūru un periodiskos izdevumus) finansē pašvaldība. Arī savas bibliotēkas telpas uztur VeA. Pārējais, arī visu filiāļu, tajā skaitā VeA bibliotēkas darbinieku atalgojums, tiek finansēts no Ventspils pašvaldības budžeta.

Kā vienu no lielākajiem ieguvumiem VB vadība min iespēju VeA bibliotēkas abonētās maksas tiešsaistes datubāzes izmantot visās VB filiālēs.

VIB veido divas bibliotēkas — Valmieras Centrālā bibliotēka (VCB), kas ir arī Valmieras rajona galvenā bibliotēka, un Vidzemes Augstskolas struktūrvienība — Vidzemes Augstskolas bibliotēka (ViA). Bibliotēku apvienība ir ilglaicīgas sadarbības projekts. Katrai bibliotēkai ir savs budžets, personāls un direktors, kas vada un pārstāv savu organizāciju, taču lielākā daļa darba procesu tiek veikti integrēti. Sadarbības pamatā ir vienlīdzības un demokrātisku lēmumu pieņemšanas princips. Atšķirībā no VB, VIB (toskait Valmieras bērnu bibliotēka) darbojas vienā ēkā.

Valmieras bibliotēku sadarbība sākās lēnām, rūpīgi izsverot un pārdomājot katru nākamo soli. Fiziskās telpas pilnīga apvienošana bija nevis bibliotēku integrācijas pirmais, bet gan beidzamais solis.

ViA bibliotēkas un VCB sadarbība aizsākās jau 1996. gadā, īsi pēc augstskolas un tās bibliotēkas dibināšanas. VCB sniedza metodiskas konsultācijas ViA bibliotēkas jaunajai kolēģei, notika abu bibliotēku komplektēšanas politiku, automatizācijas un internetizācijas projektu saskaņošana, kopīgas mācības abu bibliotēku darbiniekiem jauno IT izmantošanā. Kopā ar ViA administrāciju darba sanāksmēs tika apspriesti iespējamie bibliotēku sadarbības modeļi, tapa pirmais sadarbības līgums. (1)

1998.gadā tika apvienoti un sapludināti ViA bibliotēkas un VCB Mācību un uzziņu lasītavas informācijas un personālrēsu, izveidojot Valmieras informācijas centru. Tā kā pirmais ciešais sadarbības mēģinājums bija veiksmīgs, 2000.gadā tika veikta Valmieras bibliotēku tīkla darbības izpēte, tapa VIB attīstības koncepcija. Valmieras pilsētas dome akceptēja ēkas rekonstrukciju, kurā varētu izvietot visas trīs pagaidām izklaidus izvietotās bibliotēkas. Tālāk loģiskā secībā ritēja lielāki un mazāki darbi: kopējās ēkas tehniskā projekta izstrāde, vienota datortīkla izveide, bibliotēku elektronisko katalogu un datubāzu apvienošana, kopīga lasītāju reģistra izveide un vienotu bibliotēkas lietošanas noteikumu izstrāde. VIB tika atklāta 2007.gada 13.novembrī.

VIB direktore Daiga Rokpelne atzīst: Valmieras pilsētā esošo bibliotēku informācijas resursu apvienošana vienā ēkā vienkāršojusi, atvieglojusi un paātrinājusi informācijas ieguves procesu, kā arī ļāvusi racionāli un

Vilņveida griestu noformējums ar jumta logiem dabiskam apgaismojumam Mariehamnas bibliotēkā Olandes salās Somijā

efektīvi izmantot bibliotēku finanšu un personālrесursus, koordinēt krājumu komplektēšanu, automatizāciju un kultūras aktivitātes.

Abas Latvijas apvienotās bibliotēkas ir arī Baltijas un Ziemeļvalstu apvienoto bibliotēku tīkla *CombiLib* locekles. Tīkla mērķis ir pieredzes apmaiņa, dalīšanās zināšanās un idejās dažādos apvienoto bibliotēku darba jautājumos. 2008.gadā tīkla ikgadējā sanāksme "Vienotības spēks mainīgajā pasaulē. Pilsētu un reģionālo augstskolu apvienotās bibliotēkas. Ieguvumi. Izaicinājumi" norisinājās VIB.

Laikmeta izaicinājumu ietekmē visā pasaulē pastiprinās bibliotēku sadarbības tendences. Apvienotā bibliotēka ir gana drosmīgs, taču perspektīvs bibliotēku sadarbības modelis vienā administratīvajā teritorijā līdz šim separāti funkcionējušām bibliotēkām. 21.gadsimta sabiedrībai nepieciešama jauna tipa bibliotēka — un tādu radīt iespējams vien tad, ja esam idejām, inovācijām un, iespējams, arī pavisam netradicionāliem risinājumiem atvērti.

Izmantotie informācijas avoti

1. **Rokpelne, Daiga.** *Apvienotā bibliotēka kā reģionālā bibliotēku tīkla attīstības virziens* : maģistra darbs. Latvijas Universitāte. Rīga, 2002. 108 lpp.
2. **Berndtson, Maija.** *Libraries of their times : eight Helsinki libraries, 1881–1999.* Helsinki : Helsinki city library, 2000. 24 p.
3. *Proceedings of the Fourth International Symposium BIBLIOTHECA BALTICA held at the Royal Library, Stockholm September 17 to September 20, 1998.* Uddevalla : Kungl. biblioteket Risbergs AB, 2000. 95 p. *Bibliotheca Baltica* ; Vol.4. ISBN 91-7000-200-2.
4. **Bundy, Alan, Amey, Larry.** Libraries like no others : evaluating the performance and progress of joint use libraries. *Library Trends*, Vol.54, No.4, 2006, p.501–518. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.
5. **Dornseif, Karen A.** Joint-use libraries : balancing autonomy and cooperation. **No:** *Joint-use libraries.* New York ; London ; Oxford : The Haworth Press, 2001, p.103–115.
6. **Flagg, Gordon.** *Share and share alike? American Libraries*, Vol.30, Issue 2, 1999, p.40–44. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.
7. **Haycock, Ken.** Dual use libraries : guidelines for success. *Library Trends*, Vol.54, Issue 4, 2006, p. 488–500. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.
8. **Henderson, Jill.** Exploring the combined public/school library. *Knowledge Quest*, Vol.35, Issue 3, 2007, p.34–37. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

9. **Imhoff, Kathleen R.T.** Public library joint-use partnerships : challenges and opportunities. *Resource Sharing & Information Networks*, Vol.15, No.1/2, 2001, p.17–39. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

10. **Lidman, Tomas.** Drömmen om sambiblioteket. *Ikoner*, Num.4, 2000, s.41–46. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.btj.se/ikoner/arkiv/2000/pdf/00_4.pdf

11. **Marie, Kirsten L.** One plus one equals three : joint-use libraries in urban areas — the ultimate form of library cooperation. *Library Administration & Management*, Vol.21, Issue 1, 2007, p.23–28. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

12. **Massis, Bruce E.** Joint-use libraries get analysis and encouragement. *Library Journal*, Vol.132, No.14, 2007, p.18. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

13. **Matthews, Kaye.** The critical success factors for school and Community Joint Use Libraries in New Zealand. *Australasian Public Libraries and Information Services*, Vol.21, Issue 1, 2008, p.13–24. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

14. **McNicol, Sarah.** Joint use libraries in the UK. *Australasian Public Libraries and Information Services*, Vol.16, Issue 2, 2003, p.81–90. Available from: *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text*.

Skats uz Mariehamnas bibliotēku (Lennarta Čellmaņa foto)